

DEN VOKSENDE KIRKE

av

OTTO CHR. DAHL

Foredrag holdt på den lutherske Afrika-konferanse, Marangu, Tanganyika, 12.-22. nov. 1955.

Jesus brukte mange forskjellige lignelser for å vise oss hva Guds rike er. Gjennom disse bildene lærte han oss noe om sitt rike fra mange forskjellige synsvinkler. Når han brukte så mange forskjellige bilder, må det være fordi det er så vanskelig for oss jordbundne mennesker å gripe hva «bredden og lengden og dybden og høyden» er i himlenes rike. Vi må trenge inn i de himmelske mysterier ett for ett, for å kjenne stykkevis til vi én gang får se åsyn til åsyn. Først når vi ser Herren selv, vil vi også forstå fullt ut hva hans rike er (1. Kor. 13, 9-12).

Men det er påfallende hvor mange av lignelsene om Guds rike taler om frø som blir sådd, som vokser opp under forskjellige vilkår, som hemmes eller dør under veksten, eller som vokser til og blir stort. Andre igjen er om frukttrær som skal ha sitt stell, graves om og gjødsles, klippes og beskjæres. Hensikten er overalt at det skal bli frukter av det, mest mulig frukt, opptil hundre foll.

Disse Jesu egne bilder på Guds rike er det godt å ha for øye når vi tenker over emnet «Den voksende kirke». Det er jo uten tvil ut fra disse lignelsene emnet er formet. Og mesteren har sikkert noe han vil ha sagt oss ut fra sitt levende ord om det som blir dratt fram om kirkens vekst.

Når Guds rike blir sådd, er det mindre enn alt annet frø, sier Jesus (Matt. 13,32). Det er mer uanselig enn de andre ting i verden. Begynnelsen til kirken i de landene vi kommer fra, har sikkert artet seg noenlunde likt. I den byen jeg bor i, gikk det slik

for seg: For ca. 80 år siden kom det en dag et seilskip inn på havnen. To unge menn kom i land og ba kongen i landet om lov til å bosette seg der. De kom for å være lærere for folket hans, sa de. Etter en dags forhandlinger fikk de lov, og så flyttet de inn i en hytte av siv, slik som fiskerne på vestkysten av Madagaskar har bodd i i århundrer. De åpnet sin bibel, leste Guds ord og ba sammen: «Komme ditt rike», og dermed var sennepskornet sådd, kirken var plantet. Noen måneder senere ble de jaget bort, og det så ut som den lille planten var rykket opp med rot. Men tre år senere kom den ene av misjonærene tilbake, og siden har kirken hatt sin vekst.

En slik historie om begynnelsen kan dere sikkert fortelle alle sammen. Begynnelsen ble bare gjort litt før eller senere. Vente-tiden for å komme inn var litt forskjellig, og det var mer eller mindre forfølgelse og vansker i begynnelsen. Hos oss alle var imidlertid begynnelsen ringe og ubetydelig. Men Gud har gitt vekst.

Slik har da den lille fremmede planten slått rot i Afrikas jord. Misjonærene som plantet den var utlendinger som kom uten å kjenne folks språk og måte å tenke på. De måtte lære det smått om senn i omgang med folket, og de oppnådde sine resultater mer med sitt liv enn med sin tale. Selve det faktum at vi er samlet her fra forskjellige deler av det afrikanske fastland og den store afrikanske øy Madagaskar, viser at sennepskornet har slått rot, er vokst og blitt til et tre hvor himmelens fugler bygger rede i grenene.

Til å begynne med var det Paulus som plantet og Apollos som vannet. Det var misjonærene utenfra som gjorde alt. Og gikk det år uten frukt, grov de omkring og gjødset til en dag blomsten foldet seg ut og frukten ble moden.

Men når det så grodde opp en menighet av afrikanere rundt omkring dem, så ga de etter hvert også dem oppgaver. Det var nok ennå misjonærene som ledet arbeidet og satte afrikanerne i gang. Men dette er normalt, slik var det også i oldkirken. Menighetene på Kreta var ikke ennå modne til selv å velge sine eldste da Paulus ga misjonæren Titus i oppdrag å innsette eldste, hvis

han fant noen som tilfredsstilte kravene (Tit. 1, 5-6). Slik fant også misjonærene i Afrika etter hvert noen som kunne gis oppdrag og ansvar i menighetene, og som ble misjonærenes medarbeidere.

I dag er dette kommet mye lenger på de fleste steder. De afrikanske menighetsarbeiderne har fått større ansvar og myndighet, og den afrikanske kirke har selv avgjørelsen i en stadig større grad. Misjonen og misjonærene legger an på mer og mer å bli hjelpere istedenfor ledere.

Når vi taler om denne utviklingen og dens forskjellige faser, pleier vi å sette *kirke* og *misjon* opp imot hverandre som forskjellige begreper som betegner ulike organisasjoner med samme arbeidsområde. Det kan være praktisk å gjøre dette, men vi må være oppmerksomme på at dette er forkortelser, ellers blir ordene misvisende.

Ifølge Augustana er kirken «forsamlingen av alle troende hos hvem evangeliet blir forkynt rent og sakramentene blir brukt rett» (Art. VII). Denne forsamlingen av de troende eksisterer før kirken blir organisert som nasjonal kirke. Den kristne kirke eksisterer fra det øyeblikk noen begynner å forkynde evangeliet og to og tre er samlet i Jesu navn. Kirkens styresett og organisasjon er av helt underordnet betydning. Og om disse forandres, er det bare sekundære strukturforandringer. Det er hele tiden den samme kirke som er der, vokser og utvikler seg.

På den annen side er det ikke bare kirkene i Amerika og Europa som driver misjon. Når den stedegne kirke arbeider for å omvende hedninger til kristendommen, er det misjon i samme grad som når utsendinger fra oversjøiske land gjør det.

Forat uttrykkene skal være klare, bør vi derfor i disse betydninger tale om *nasjonal* kirke og *utenlandsk* misjon, og huske på at prinsipielt er begge samtidig både kirke og misjon.

La meg derfor gjenta: Om visse ting endrer seg innen kirken, er det hele tiden den samme kirke, plantet av misjonærene, som vokser i indre kraft og ytre utbredelse.

I dette foredraget er det ikke historien om utviklingen, for tiden, vi skal behandle. Vi har berørt den bare for å presisere hva

den er, den kirken hvis vekst vi studerer. Det er nåtiden vi skal konsentrere oss om, det at kirken er i vekst nå. Det vi ønsker er å finne ut hvor vi i dag er i kirkens vekst, hvilke problemer den voksende kirke stiller oss overfor, og hvordan vi best skal legge det til rette for en sunn vekst i fremtiden.

De problemer vi føler er dels i forholdet mellom den nasjonale kirke og den utenlandske misjon, dels i forholdet mellom kirken og dens omgivelser, og dels mellom kirken og dens herre. Alle disse problemer er fløkt inn i hverandre, så det er vanskelig å behandle dem ett for ett, men for å kunne behandle de enkelte ting må vi forsøke på det. Imidlertid er det ikke alle sider av disse problemene som angår oss nå. Det som angår oss her, er problemenes relasjon til det fenomen at kirken er en voksende kirke.

Først vil vi dra fram noen av de økonomiske problemer. Da kirken ble plantet, lå ikke dens økonomiske problemer i Afrika. Det var den utenlandske misjonen som bar alle utgifter. Når det gjelder misjonærenes personlige innsats, er det det normale til denne dag. Men i grunnleggingsperioden var det meget mer enn det. Det var misjonen som måtte sørge for en slags kirke eller forsamlingshus. Når misjonæren fikk afrikanske medarbeidere som ofret en vesentlig del av sin tid i kirkens arbeid, fikk disse også sitt underhold av misjonen i stor utstrekning. Videre har vi skole- og hospitalsarbeid, som i større utstrekning enn det direkte menighetsarbeid har vært misjonens sak.

En fornuftig ledelse har imidlertid helt fra først av siktet på at de afrikanske menighetene skulle etter hvert ta på seg mer og mer av disse byrdene. Det gamle slagord: en selvhjulpen, selvstyrt og selvutbredende kirke, har gitt uttrykk for meget betydningsfulle sider ved arbeidet for å innforlive Guds rike i et folk.

Noe av det første en menighet fikk som sin egen oppgave, var da i regelen å bygge og vedlikeholde sitt kirkehus og bolig for sin katekist eller prest. I nybrotstider er det ingen tung oppgave, forutsatt at der er noen kristne til å være sammen om det. Da nøyer en seg med små hus av det byggemateriale som folk bruker til sine egne hytter, og som alle kan bygge.

Men etter som den materielle kultur høynes i kontakt med den vesterlandske kultur, er ikke folk lenger fornøyd med slike simple gudshus. I de større byer og på de sentrale steder er ikke afrikanerne i dag selv tilfreds med kirker av den gamle, enkle typen. De mer utviklede av dem stiller større krav til de husene de selv skal bo i, og de ønsker også at deres prest og lærer skal bo slik som andre folk med utdanning.

Dette er ikke bare utslag av en tom lyst til å briljere. Det kan nok også spille inn, og det bør vi være på vakt overfor. Men der er også noe berettiget i det. Oppfatningen av kirken som noe betydningfullt, som er verd å ta hensyn til i samfunnet, er til en viss grad avhengig av det ytre utseende. Og vi må holde regning med det i det miljøet vi arbeider i.

Men da kan hverken kirker eller boliger lenger bygges på den måten at menigheten går i skogen og henter tre, tramper jord til vegger og tekker taket med gress. Der må penger til å kjøpe sement og bølgeblikk, og til lønn til håndverkere. Dermed er en kommet over fra naturalhusholdning til pengehusholdning. Det må penger til for å tilfredsstille kravene som utviklingen stiller.

Det samme gjelder arbeidernes lønninger. Så lenge de kulturelle og økonomiske forhold er enkle, kan iallfall en del av lønnen ytes i form av mat, jordens grøde. Men selv i et nokså primitivt samfunn trengs det penger til en del ting, til klær innført fra utlandet, til skatt, og en kirkens arbeider trenger også bøker. Så lenge samfunnet i sin helhet, og dermed også menighetsleddene, gjør liten bruk av penger, er det vanskelig å få disse pengene inn i tilstrekkelig grad. Det er meget lettere hvor folk er vant til å bruke penger hver dag til det daglige behov.

Ialffall må menighetene ha en viss størrelse før de kan klare alle sine pengeforpliktelser. Imidlertid må det, når kirken vokser, stadig grunnes nye små menigheter. Når nytt arbeid skal opptas, er man ofte enda mer avhengig av å ha en betalt katekist der, enn når menigheten har fått en del modne kristne.

Her er vi midt oppe i problemet om hvordan man skal greie økonomien i de enkelte menigheter og i kirken som helhet.

Det hører med til evangeliet at vi skal få gi Gud av det han har

gitt oss. Det gammeltestamentlige bud om tiende og førstegrøde av jordbruk og buskap er ikke lov for oss som ved Kristus er løst fra loven. Men vi må holde fast på det som Gud ville lære sitt folk gjennom disse budene: å takke Gud i gjerning for hans velgjerninger mot oss. Skal det skje, må vi lære de kristne å se Guds velgjerninger konkret, og å glede seg over dem og å takke for dem i ord og gjerning. Likeså må vi legge vekt på gleden ved å gi, og den velsignelsen som vi selv får av det, slik som Paulus lærer oss det i 2. Kor. 8-9. De kristne må også lære gleden og ansvaret ved å være Guds medarbeidere, og at de også kan være det ved de penger de gir.

Oppgaven for de unge kirker i Afrika er overveldende. De er plantet i et hedensk miljø. De kristne er nesten alltid en liten minoritet, som har til oppgave å vinne resten av samfunnet for Kristus, ikke bare i sin egen by eller landsby, men også utover i de ennå ubesatte delene av landet. Denne oppgaven kan de ikke greie uten hjelp, før kirkens lemmer utgjør en relativt stor prosent i samfunnet.

Den utenlandske misjon må derfor i lange tider yte økonomisk hjelp til arbeidet. Et brennende spørsmål i vår tid er hvordan denne økonomiske hjelpen skal organiseres. De teorier som har vind i seilene i dag, er formet ut fra situasjonen i Asia, og går ut på at det i størst mulig utstrekning bør overlates til den nasjonale kirke å forvalte ikke bare de midlene den selv skaffer til veie, men også midlene utenfra.

Denne teorien synes å være kommet som en naturlig reaksjon mot det at den utenlandske misjon i eldre tider dirigerte alt. I noen av de nye stater i Asia er det også blitt nødvendig fordi staten og den politiske innstillingen krever at landets egne må ha den fulle råderetten.

Imidlertid, så lenge en ennå har anledning til valg, bør en ikke her gå for fort fram. At den nasjonale kirke vesentlig bare bestemmer over de midler den selv har samlet inn, er av stor pedagogisk verdi. Det øker ansvarsfølelsen og skjerper lysten til å greie mer og mer. På Madagaskar har dette prinsippet en meget betydelig del av æren for at den lengst komne regionalssynoden

nå er økonomisk uavhengig og gir sine arbeidere relativt gode kår, samtidig som de andre fem regionalsynodene også er kommet langt i å greie sine økonomiske forpliktelser og stadig strever etter å komme lenger.

Jeg nærer frykt for at betydelige midler utenfra disponert av den nasjonale kirke kan sløve viljen til å oppnå økonomisk uavhengighet. En prøver å avverge dette ved bestemmelser om periodisk reduksjon av hjelpen. Men dette kan igjen bidra til reduksjon av arbeid som burde holdes i gang.

De moderne teorier gis ofte en teologisk begrunnelse ut fra kirkebegrepet. Kirken, sier man, må etter sin natur være selvstyrt. Men dette hviler på en uluthersk sammenblanding av den synlige og den usynlige kirke. Den synlige kirke kan organiseres på forskjellig vis, og den kan gi plass for mer og mindre uavhengige organisasjoner for forskjellige tiltak. Ett av dem er misjons-selskapene, som vi vet Gud har vedkjent seg, slik som han har velsignet deres virksomhet. Men den usynlige kirke, som er kirken etter sin idé, er ikke identisk med noen organisasjon.

I arbeidet for å utbre Guds rike må vi med evangelisk frihet velge de praktiske forholdsregler som tjener Guds rikes fremgang best. Jeg vil derfor med flid avholde meg fra å foreslå felles retningslinjer for hele Afrika.

La meg bare i denne forbindelsen peke på én alminnelig forskjell mellom Asia og Afrika. Asia har gjennomgående brukt penger i sitt økonomiske liv fra langt tilbake i tiden, mens det i store deler av Afrika er noe relativt nytt, og utover landet lever folk ennå med et minimum av penger mellom hendene. Dette skulle gjøre oss vare overfor uten videre å overføre asiatiske økonomiske teorier på Afrika, også i misjonsarbeidet.

Størstedelen av kirkens midler går med til lønninger for kirkens arbeidere. Med arbeidere mener jeg her prester, katekister (dels kalt evangelister) og lærere i kirkens skoler. De to første kategoriene har utpreget kirkelige funksjoner, etter som de virker direkte i menighetsarbeidet. Men også lærerne i kirkens (misjonens) skoler hører til med full rett. De kirkelige skolene for barn og ungdom har sin berettigelse ved at de underviser i kris-

tendom («lærer dem å holde alt det jeg har befalt eder»). Dette foregår ikke bare i den direkte religionsundervisning, om enn den har sin sentrale plass. Men det foregår også i påvirkningen til kristen tenkemåte og kristen livsholdning, som kan drives gjennom all fagundervisning, og som har så stor betydning for dem som lever i et hedensk miljø.

Lærernes utdanning er som regel bundet av statens normer for dette. Men det er av stor betydning at kirken samtidig legger vind på deres åndelige utvikling, slik at det blir om å gjøre for dem å utføre sin åndelige tjeneste i skolen, og at de samtidig kan være en støtte i menighetsarbeidet.

Det er viktig at kirkens lærere selv blir klar over denne sin kirkelige funksjon. De er det ikke alltid. Og kirken selv er seg det heller ikke alltid bevisst. Dess mer kirken vokser, og dess mer den intellektuelle sivilisasjon gjør fremskritt i samfunnet, dess større fristelse vil det være for lærerne å skille seg ut fra kirkens liv og betrakte seg på samme måte som sine kolleger i statens tjeneste. De fristes til å sammenligne seg med statens lærere, som har samme utdanning og ofte meget høyere lønn, og til så å begrense sin virksomhet til det samme som statens lærere gjør.

For å motarbeide dette må vi, som allerede nevnt, ha oppmerksomheten henvendt på dette under utdannelsen av dem. Men vi må også gi lærerne deres plass i menighetens daglige liv og arbeid.

Katekister og prester har i regelen en annen utdanning. Det første problem vi møter der, er folkets og menighetslemmenes utdanningsnivå i det hele. I regelen står det ikke så høyt at vi kan vente å få nok kandidater med tilstrekkelig almenutdanning. Den ungdom som har søkt skoler, har oftest satt seg som mål en utdanning som gir dem langt høyere lønninger enn det kirken kan gi. Med den innstillingen er det få som føler kall til tjeneste i kirken.

I nybrottsstrøk især får vi ofte elever som ikke har stort annen boklig utdanning enn den som katekumenatet har gitt dem. Vi må derfor også bruke mye tid på å gi dem almenutdanning, men de når allikevel ikke et så høyt nivå som de burde ha. Mange av

dem gjør et utmerket arbeid, men de har vanskelig for å hevde seg overfor de som har høyere almenutdannelse, og især i de større sentrer hvor en stor del av menigheten hører til denne kategorien. I den voksende kirke er det derfor om å gjøre at prosenten av vel utdannede prester økes stadig. Men dette må ikke gjøres ved at opptagelsesbetingelsene til presteskolene settes så høyt at adgangen stenges for varmhjertede unge menn som kunne bli gode landsprester, og tallet på prester bli utilstrekkelig. En må veie disse to hensynene mot hverandre og søke en brukbar middelvei slik at hvert prestegjeld får en prest med de nødvendige egenskaper for å lede akkurat det prestegjeldet.

Et annet problem i sammenheng med dette er språkproblemet. Få folk på Afrikas fastland er så lykkelige som det gassiske at mer enn 4 mill. mennesker taler samme språk og kan lese den samme litteratur på morsmålet. Hos oss er det derfor en selvfølge at både forkynnelse og kirkelig undervisning foregår på morsmålet. På kontinentet er språkenhetene ofte så små at elevene må få sin undervisning på fremmede språk, enten afrikanske eller europeiske. Og dette blir mer aktuelt jo høyere utdannelsen drives, og jo større område som skal dekkes av en og samme undervisningsanstalt. Det stiller store fordringer til elevenes språkkunnskaper.

Så har vi litteraturspørsmålet. Der hvor undervisningen drives på et afrikansk språk, må det skaffes stadig ny og bedre teologisk litteratur på vedkommende språk, og for vårt vedkommende luthersk litteratur. Det som produseres av ikke-lutherske kirker og misjoner som arbeider i samme språkområde, er ikke alltid tilfredsstillende fra vårt synspunkt. Denne litteraturen må da skrives av de lengst komne prestene, eller av misjonærer med godt kjennskap til vedkommende språk i samarbeid med innfødte. Men med de stadig større arbeidsbyrder de voksende menigheter legger på prester og misjonærer, er det stadig vanskeligere å finne tid til litterære sysler. Dette er imidlertid et problem som absolutt må ha en løsning i den aktuelle situasjon, så man må ta det opp til drøftelse i hvert enkelt språkområde. Sin endelige løsning får det neppe før den afrikanske kirke selv får

tilstrekkelig mange prester med god utdanning og tid til litterært arbeid.

I alminnelighet kan en vel si at behovet for litteratur på morsmålet er enda større for katekister og jevne menighetslemmer enn for prestene. Jo mindre utdanning, jo mindre betingelser for å lese på et fremmed språk. Og med den voksende leseevne for liden er det et spørsmål som kirken må ta alvorlig opp: Hva får disse menneskene å lese? Ikke-kristne og anti-kristne skribenter nytter høvet for å spre sine tanker. Hva gjør vi?

Der undervisningen foregår på et europeisk språk, er det ikke mengden av litteratur det skorter på. Men det kan allikevel være vanskelig å finne litteratur som er høvelig. Det som er skrevet for europeiske lesere, passer ikke alltid uten videre for afrikansk tenkemåte og for forholdene i det afrikanske samfunn og den afrikanske kirke. Her må velges med skjønnsomhet, og en kommer formodentlig heller ikke her forbi problemet med å skrive en del original litteratur for de lokale forhold.

Utdannelsen av prester bør ikke være bare på skolebenken. Den praktiske utdanning bør gå hånd i hånd med den teoretiske. Det er derfor naturlig å rekruttere de vordende prester fra katekistenes rekker. Og i utdannelsesstiden bør de også ha katekistarbeid ved siden av, enten periodevis eller samtidig med lesningen. Kombinasjonen av praksis og teori er fordelaktig overalt i verden, men under våre forhold gir det enda større fordeler enn ellers. Det er så store sosiale forskjeller mellom størsteparten av menigheten og de som har fått utdanning, at presten risikerer å komme på avstand fra sin menighet hvis utdannelsen er ensidig teoretisk.

Etter som kirken vokser og utvikles, formeres også prestens oppgaver i kirken. Men det viktigste presten har å gjøre, er og blir alltid det samme. Det er å forkynne evangeliet og forvalte sakramentene, det er den personlige påvirkning på enkeltpersoner, hedninger og kristne, for å bringe dem til Kristus og føre dem lenger inn i samfunnet med ham. La oss derfor være oss bevisst at prestens arbeid i landsbyen er viktigere enn de høyeste administrative stillinger og alle internasjonale konferanser.

Men en kirke i vekst krever også administrasjon. Da arbeidet ble grunnlagt, lå hele den administrative myndighet hos misjonæren i samarbeid med hans hjemmestyre. Men menigheten bør så snart som mulig få del i ledelsen av arbeidet på stedet, og dermed få ansvar både for kirketukt og økonomi. Så snart vi får en afrikansk presteestand, får også den ganske naturlig sine administrative oppgaver, og de vil øke med utviklingen.

Misjonens mål er jo å gjøre seg selv overflødig ved at den nasjonale kirken overtar også alt administrativt ansvar. Det gjelder derfor å bygge opp en kirkeforfatning. Vi har allerede vært inne på at dette foregår mest pedagogisk ved en gradvis overlevering av ansvar fra den utenlandske misjon til den nasjonale kirke.

Det er best å begynne tidlig med arbeidet på konstitusjonen. Og den bør utarbeides lenger enn det som er aktuelt for øyeblikket. Setter en betingelser for overtagelse av ansvaret for bestemte ting trinnvis, vil det virke ansporende på kirken og dens prester. Og som det alt er sagt, bør en del av disse betingelser være av økonomisk art. Dette har båret gode frukter i den gassiske lutherske kirke i de 50 år som er gått siden de første retningslinjer for selvstyre ble utarbeidet.

Det er vanskeligere å måle den intellektuelle og åndelige modenhet til å lede. Men den må også være til stede. Kirken er i verden for å overvinne denne verden som tilber intellektet og makten, og følgelig kan den ikke overse disse tingene. Men den er ikke av verden, og derfor er det de åndelige egenskaper som har størst betydning. Disse kan imidlertid ikke bedømmes objektivt hverken av den nasjonale kirke eller av den utenlandske misjon alene. Det er klart at kirken kan ikke selv bedømme uhildet sin modenhet og dyktighet til å lede Guds rikes arbeid. Men den utenlandske misjon kan heller ikke bedømme situasjonen objektivt. Den sammenligner nødvendigvis de innfødte ledere med misjonærene, og der er den part i saken. Og utlendinger vil alltid bedømme etter andre kriterier enn landets egne. Kirke og misjon bør ved broderlige forhandlinger finne fram til de rette tidspunkter for å overdra mer og mer ansvar til kirken.

Men det gjelder da også at både misjon og kirke arbeider målbevisst på å utdanne og oppdra innfødte ledere. Dette har man dessverre ikke alltid hatt øye for.

Det som her er sagt forutsetter en gradvis overdragelse av myndigheten til den afrikanske kirke som det naturlige. Det forekommer imidlertid tilfelle hvor det blir sprang i utviklingen på grunn av politiske begivenheter. Det er derfor klokt å bygge opp en organisasjon som allerede nå tilrettelegger hvordan kirken skal styres når den blir helt selvstendig. Det er meget vanskeligere å improvisere dette arbeidet under en krise.

Målet for misjonsarbeidet er altså å danne selvstendige nasjonale kirker. Men der er visse farer vi må gardere oss imot. Når vi kaller det en nasjonal kirke, må det ikke gis for trange grenser. De økonomiske og politiske enheter griper i dag ut over de enkelte stammers område. Stammen er ikke lenger identisk med nasjonen. En kirkeorganisasjons geografiske grenser må derfor også bestemmes i forhold til det som politisk og økonomisk er naturlig. Men det er også mulig at en språkenhet befinner seg på begge sider av en politisk grense, slik at andre grenser blir naturlige for kirken. Likeså spiller de konfesjonelle grenser i forholdet til søsterkirker inn.

Men det må ikke overdimensjoneres at kirken skal være nasjonal. Den eller de kirker som har sitt virke innenfor et område, har ansvaret for at alle mennesker innenfor området møter evangeliet. Arbeidet må derfor ikke begrenses bare til landets egne folk, men oppgaven gjelder også alle innflyttere: afrikanere, europeere og asiater. Kirken er ikke fullt ut selvstendig før den makter å ta opp også disse oppgavene.

Dernest kaller også oppgavene i ytre misjon, først i de tilbakeiggende strøk innen kirkens eget område, og så utenfor dette område. Og dette siste bør ikke ligge til alle indre oppgaver er løst. For det blir de aldri i denne verden.

Men om det å bygge en selvstendig kirke er et nødvendig og viktig ledd i vårt arbeid, så er det hverken det viktigste eller det egentlige mål. Arbeidets virkelige sikte, enten dets organisasjon kalles misjon eller kirke, er å frelse mennesker, frelse dem inn i

samfunnet med den levende Gud ved Jesus Kristus. Det skjer ved at vi forkynner evangeliet i lære og liv, til forsamlinger og til mennesker enkeltvis, gjennom ord og sakrament. Vi skal forkynne Jesu død og oppstandelse inntil han kommer (1. Kor. 11, 26).

For der er målet: Jesu gjenkomst. Da først har kirken nådd sitt mål: å forenes med kirkens herre. Til da står den i tjenesten for å nå det ved at den arbeider dag og natt for å frelse så mange som mulig. Derfor er prestens og katekistens og den lege kristens arbeid i landsbyen viktigere enn det vi gjør her. Og vårt møte har sin berettigelse bare hvis det kan føre til at dette arbeidet rundt i våre tusener menigheter blir gjort mer effektivt.

En rett kirke er aldri autonom. Om den formelt har avgjørelsen i sine anliggender, så er den aldri sin egen herre. Det er Herren Kristus som er dens herre, og dens selvstyre går bare ut på at den selv må finne hva som er Herrens vilje, og så følge den. Det gjelder både kirke og misjon.

Og der er det skriftstudium og bønn som skal lede oss. Og her kommer vi tilbake dit hvor vi begynte. Til de konkrete problemer angående den voksende kirke hjemme hos hver av oss må vi anvende på oss Jesu lignelser om veksten. Vi må se på de forskjellige slags sædejord hos oss selv og i menighetene, og virkningene av dem. Vi må prøve å bli klar over hva som er klinte, selv om de skal vokse sammen til høsten. Vi skal grave og gjødsle når frukten er liten, og ikke i fortvilelse hugge ned. Vi må beskjære kirken for unyttige utvekster. Og fremfor alt må vi som grener bli i vintreet, om det skal bli frukt for oss selv og kirken.

Inntil Herren kommer. Da er målet nådd for hver enkelt kristen og for kirken. «Se, jeg kommer snart, og min lønn er med meg.» (Åpenb. 22,12.) Kan vi i alt vårt arbeid for Guds rikes vekst ha dette for øye, så kan vi også stemme i: «Amen, ja kom, Herre Jesus» (Åpenb. 22,20).